

2020RGW106

DATUM	16-6-2020
AAN	Commissie RGW / Provinciale Staten
VAN	Gedeputeerde Hanke Bruins Slot
ONDERWERP	Stand van zaken "geitenstop" i.r.t. lopend onderzoek

---

Geachte leden van Provinciale Staten,

Voorgeschiedenis

Op 10 juli 2018 hebben Provinciale Staten besloten tot een "geitenstop" voor de provincie Utrecht. De regeling is 11 juli 2018 in werking getreden en houdt in dat de vestiging en/of uitbreiding van geitenhouderijen van meer dan 10 geiten in Utrecht verboden is. Dit besluit is genomen vanuit het voorzorgprincipe, omdat uit onderzoek van het RIVM gebleken is dat omwonenden in een straal van 2 kilometer rondom geitenhouderijen een verhoogde kans op longontsteking hebben. Het onderzoek gaf echter geen duidelijkheid over de precieze oorzaken van het verhoogde ziekterisico rondom geitenhouderijen en dus ook niet over de mogelijkheden om hier met bedrijfsmaatregelen iets aan te doen. Zolang er onduidelijkheid bestaat over de precieze oorzaken, is het nodig dat het aantal gehouden geiten in de provincie niet verder toeneemt.

GS hebben toegezegd ontwikkelingen in het onderzoek naar de relatie tussen geitenhouderij en longontsteking en naar de mogelijke oorzaken van deze relatie te volgen en PS daarover te informeren.

Vervolgonderzoek Veehouderij en Gezondheid Omwonenden (VGO)

Om meer duidelijkheid te krijgen over de relatie veehouderij en gezondheid van omwonenden zijn verschillende vervolgonderzoeken gestart. Op 24 april jl. is het deelrapport 'Longontsteking in de nabijheid van geitenhouderijen in Gelderland, Overijssel en Utrecht' uitgebracht door LNV. Dit als onderdeel van een onderzoeksprogramma Veehouderij en Gezondheid Omwonenden (VGO) III en als vervolg op eerder onderzoek in Noord-Brabant en Limburg. Uit het onderzoek komt naar voren dat er in plattelandsgemeenten met veel intensieve veehouderij meer longontstekingen voorkomen. Dit heeft waarschijnlijk meerdere oorzaken, waarvan de nabijheid van veehouderijen er mogelijk één is.

Uit het onderzoek in Gelderland, Overijssel en Utrecht is eenzelfde associatie tussen het wonen in nabijheid van een geitenhouderij en een verhoogd risico op longontsteking gevonden als in Noord-Brabant en Limburg. Uit eerder onderzoek in Limburg en Noord-Brabant in de periode 2009 tot 2016 kwamen meerdere jaren achtereenvolgende vergelijkbare resultaten.

Het aantal extra longontstekingen rond geitenhouderijen in dit onderzoek gaat om 10 tot 50 gevallen per 100.000 inwoners. In heel Nederland wonen 1,7 miljoen mensen op minder dan 2 kilometer afstand van een geitenhouderijbedrijf. Waarom longontsteking vaker voorkomt bij mensen die rond een geitenhouderij wonen is onbekend. Mogelijk zijn er verschillende oorzaken.

Onderzoek naar de oorzaak van de verhoogde ziektedruk wordt uitgevoerd om uiteindelijk risicoreducerende maatregelen te kunnen nemen. Afronding van het totale VGO III onderzoek wordt verwacht medio 2022. In de tussentijd zullen deelonderzoeken worden afgerond en bekend gemaakt. Zoals de andere provincies (uitgezonderd Friesland) heeft ook Utrecht vanuit het voorzorgsprincipe een moratorium ingesteld om uitbreiding en/of nieuwvestiging van geitenhouderijen (tijdelijk) tegen te gaan. Er zijn nog geen technische alternatieven beschikbaar om de gezondheidsrisico's rond geitenhouderijen te beperken. Op grond hiervan is er geen aanleiding om het huidige beleid (de geitenstop) aan te passen.

Vervolg voor Utrecht

Op 28 mei 2020 heeft de Tweede Kamercommissie VWS inbreng geleverd voor een schriftelijk overleg over het rapport 'Longontsteking in de nabijheid van geitenhouderijen in Gelderland, Overijssel en Utrecht'. Beantwoording van de vragen dient nog door het ministerie van VWS plaats te vinden.

Wij volgen de ontwikkelingen rondom veehouderij en gezondheid nauwgezet en stemmen over de situatie in Utrecht af met de GGD, gemeenten en omgevingsdiensten. We houden u van de voortgang op de hoogte.

Bijlage:

brief min. VWS d.d. 24 april 2020 Veehouderij en gezondheid omwonenden, deelonderzoek

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

> Retouradres Postbus 20350 2500 EJ Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20017
2500 EA DEN HAAG

Bezoekadres

Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Kenmerk

1617387-199167-PG

Bijlage(n)

1

Uw brief

Datum 24 april 2020
Betreft Veehouderij en gezondheid omwonenden, deelonderzoek

*Correspondentie uitsluitend
richten aan het retouradres
met vermelding van de
datum en het kenmerk van
deze brief.*

Geachte voorzitter,

Hierbij bieden wij u het deelrapport 'Longontsteking in de nabijheid van geitenhouderijen in Gelderland, Overijssel en Utrecht' aan. Dit rapport maakt deel uit van een reeks vervolgonderzoeken in het kader van het onderzoeksprogramma Veehouderij en Gezondheid Omwonenden (VGO) III. Met het toesturen van dit rapport doen wij de toezegging uit het Algemeen Overleg dierziekten en antibioticabeleid (d.d. 15 februari 2018) gestand om uw Kamer te informeren over het vervolgonderzoek en de voortgang daarvan.

Onderzoek

Het vervolgonderzoek bestaat uit een aantal deelonderzoeken en behelst onder andere een herhaling van het onderzoek gebaseerd op een epidemiologische analyse van huisartsengegevens in een ander gebied. Daarbij is gekozen voor een gebied dat delen van de provincies Gelderland, Overijssel en de oostkant van Utrecht omvat. Dit gebied heeft een hoge veehouderijdichtheid, maar een lagere achtergrondconcentratie fijnstof dan het VGO onderzoeksgebied in delen van Noord-Brabant en Limburg.

Uit dit onderzoek in Utrecht, Gelderland en Overijssel kan geconcludeerd worden dat er in plattelandsgemeenten met veel intensieve veehouderij meer longontstekingen voorkomen. Dit heeft waarschijnlijk meerdere oorzaken, waarvan de nabijheid van veehouderijen er mogelijk één is. Uit eerder onderzoek in Limburg en Noord-Brabant (2009-2016) kwamen meerdere jaren achtereenvolgende vergelijkbare resultaten naar voren.

Daarnaast kan uit dit onderzoek geconcludeerd worden dat de associatie tussen het wonen in nabijheid van een geitenhouderij en een verhoogd risico op longontsteking in Gelderland, Overijssel en Utrecht niet afwijkt van de eerder gevonden associatie in delen van Noord-Brabant en Limburg. Het is daarom redelijk te veronderstellen dat deze associaties zijn te vertalen naar andere gebieden in Nederland waar zich geitenhouderijen bevinden. Dit onderzoek levert

geen informatie over de oorzaak die deze associatie verklaart. Andere deelonderzoeken binnen het VGO-III-onderzoeksprogramma naar ziekteverwekkers bij patiënten met een longontsteking, bij geitenhouders, en op geitenbedrijven zullen meer inzicht moeten opleveren in de oorzaak (of oorzaken) van de verhoogde incidentie van longontsteking bij omwonenden van geitenhouderijen.

Kenmerk
1617387-199167-PG

Reactie

Geiten

Dit rapport benadrukt het belang van inzicht in de oorzaak van de verhoogde ziektedruk rond geitenhouderijen. Zoals eerder al aan uw Kamer gemeld, laten wij onderzoek uitvoeren naar de oorzaak van de verhoogde ziektedruk om uiteindelijk risicoreducerende maatregelen te kunnen nemen. Vanwege de coronacrisis lopen de vervolgonderzoeken enkele maanden vertraging op. Naar verwachting wordt het totale VGO III onderzoek in plaats van eind 2021, nu medio 2022 afgerond. Zodra deelonderzoeken afgerond zijn, zullen wij uw Kamer, zoals toegezegd, informeren. De afgelopen jaren hebben diverse provincies vanuit het voorzorgsprincipe een moratorium ingesteld om uitbreiding en/of nieuwvesting van geitenhouderijen (tijdelijk) tegen te gaan. De bevoegdheid hiervoor ligt bij de provincies. Mede in het licht van de onderzoeksresultaten ondersteunen wij dit door de provincies ingezette beleid.

Pluimvee

De eerder in delen van Noord-Brabant en Limburg gevonden associatie tussen het wonen in nabijheid van een pluimveehouderij en een verhoogd risico op longontsteking (2009 tot en met 2014) wordt niet gezien in het nieuwe onderzoeksgebied. Vanwege de gezondheidsrisico's van fijnstof is de afgelopen jaren met de pluimveesector gesproken over een aanzienlijke reductie van de stalemissies van fijnstof. We zien in de resultaten van dit onderzoek geen aanleiding om die ambitie te wijzigen. Hoewel in VGO de aandacht op longontsteking is gericht, veroorzaakt fijnstof een breder spectrum gezondheidsrisico's. Het recente advies van de Gezondheidsraad 'Gezondheidsrisico's rond veehouderijen: vervolgadvis' benadrukt dat ook en adviseert daarom reductie van fijnstof ter verbetering van de luchtkwaliteit. In reactie daarop heeft de minister van LNV uw Kamer, in de brief van 4 september 2019, geïnformeerd over de invulling van het plan voor de reductie van fijnstof.

Schape

In een van de analysemethoden wordt een associatie gevonden tussen wonen in de nabijheid van een schapehouderij en een verhoogd risico op het oplopen van een longontsteking die eerder in delen van Noord-Brabant en Limburg niet consistent over de onderzochte jaren werd gezien. In de andere gehanteerde analysemethoden binnen dit onderzoek wordt deze associatie echter niet gevonden. De onderzoekers weten nog niet hoe ze deze resultaten moeten interpreteren en zullen hier in het verdere onderzoek aanvullend aandacht aan besteden.

Wetenschappelijke discussie

Na afronding van het onderzoek in november 2019 bleek er binnen het VGO-consortium nog een wetenschappelijke discussie te bestaan over gebruikte onderzoeksmethoden en technieken. Wij hebben als opdrachtgevers besloten om eerst de resultaten van deze wetenschappelijke discussie af te wachten alvorens het rapport aan uw Kamer te versturen. Deze wetenschappelijke discussie is nu afgerond en heeft voor de onderzoekers geen aanleiding gegeven om wijzigingen in het onderzoeksrapport door te voeren. Dit verklaart waarom de publicatie van het rapport vertraagd is.

Kenmerk
1617387-199167-PG

Hoogachtend,

de minister voor Medische Zorg
en Sport,

de minister van Landbouw, Natuur
en Voedselkwaliteit,

Martin van Rijn

Carola Schouten